

Ducháček, Otto

[Tichý, Ota. Francouzština pro pokročilé]

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná. 1970, vol. 19, iss. A18, pp. 134-135

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/101437>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

bueront à éloigner davantage la langue vivante de celle des livres déjà anciens“ et „La scission entre le parlé et l'écrit achèvera de s'accomplir sans que l'expression française ait gagné en simplicité ni en clarté“ (p. 67).

Les trois articles suivants s'occupent aussi de la forme orale du français: Aspects phonostylistiques des niveaux de langue (M. P. — R. Léon). Pour une typologie des messages oraux (M. J. Peytard). Les cadres de la phrase (M. P. J. Vinay).

Cette Grammaire du français parlé a attiré aussi l'attention de M. Camproux qui en parle dans son article dans les Lettres françaises du 2 octobre 1968 (p. 12). A part de la scission mentionnée par M. Sauvageot, il rappelle encore une autre, celle qui existe entre le français méridional et le français septentrional. Il écrit „L'homme du sud ne reconnaîtra que très difficilement le français qu'il parle, à travers les descriptions de la Grammaire du français parlé“. Et M. Camproux se pose la question de savoir si une grammaire structurale du français parlé dans le sud ne donnerait pas pour les latinophones un rendement plus grand, parce que le français des méridionaux est plus conservateur, plus près du français classique. Il ajoute encore que si l'on laisse de côté le but recherché par les collaborateurs de cette ouvrage (faciliter l'apprentissage du français aux étrangers), on a „l'impression que cette grammaire du français parlé assasine le français... tel qu'on le lui a appris“. D'ailleurs cet avis est confirmé d'une certaine façon par les auteurs de la grammaire eux-mêmes. Ainsi par exemple M. E. Companys demande qu'on se débarrasse des „idées reçues“. M. A. Rigault veut „faire ressortir les structures réelles de la langue“ et il écrit que l'enseignement doit reposer sur la grammaire de la langue parlée“. Mme M. Csécsy reproche à la grammaire officielle du français de méconnaître son vrai fonctionnement. M. A. Sauvageot parle du divorce entre le français parlé et le français traditionnel.

Pour les enseignants du français, il se pose la question de savoir si cette conception de la grammaire du français parlé convient aussi à l'enseignement du français à l'école et dans quelle mesure l'enseignement peut profiter de ces recherches.

Chaque enseignant sera certainement heureux de trouver des moyens pour simplifier certaines tâches dans l'enseignement du français. Mais serait-il utile de le fonder exclusivement sur les formes orales? Dans les premières leçons du français, cela serait avantageux: on se concentrerait sur la prononciation, etc. Mais puisque la forme écrite diffère de la forme orale, il nous paraît problématique de fonder à l'école l'enseignement du français exclusivement sur la forme orale de la langue. Ne faut-il pas savoir écrire sans fautes autant que parler correctement? Le nombre d'explications simplifiées à l'aide de la grammaire orale ne nous paraît pas suffisant pour fonder toute la grammaire sur la forme orale. Nous sommes persuadés avec M. Sauvageot que les procédés de la grammaire du français parlé ne sont pas toujours plus simples, mais seulement différents. Malgré un certain nombre de procédés proposés qui pourraient simplifier la tâche de l'enseignant, à notre avis, à l'école on ne peut pas se contenter seulement de la forme orale de la langue, mais il faut prêter attention aussi à sa forme écrite.

Zdeňka Stavinohová

Ota Tichý: Francouzština pro pokročilé. Editio Supraphon, Praha—Bratislava 1968, 5 desek a 161 stran.

Roku 1962 jsme v tomto sborníku (str. 225—226) referovali o kursu francouzského jazyka na gramofonových dlouhohrajících deskách (č. MD 15076—79 C), jehož autorem je rovněž O. Tichý. Již touto prací určenou začátečnickům prokázal vynikající pedagogické schopnosti a smysl pro usnadnění překonávání obtíží, s kterými se setkává každý, kdo se učí cizím jazykům.

Jako zkušený učitel se dr. Tichý projevuje i ve *Francouzštině pro pokročilé*, kterou lze chápat jako druhý díl uvedené práce nebo jako práci samostatnou, jež znamenitě poslouží všem, kteří francouzsky již trochu umějí. Je totiž určena mírně pokročilým, kteří chtějí zvládnout praktickou hovorovou franštinu. Tento gramofonový kurs, vydaný na pěti dlouhohrajících deskách Supraphon č. 0 28 0461—5, je doplněn příručkou, obsahující kromě úvodních poznámek francouzský text nahanraný na deskách, jeho překlad a cvičení, jejichž správné řešení podobně jako český překlad textu je uveden v „Klíči“.

V úvodních poznámkách dává autor výborné praktické rady, jak postupovat při práci s gramofonovými deskami i s příručkou, která je jejich nezbytným doplněním, a zejména jak procvičovat alovní zásobu, idiomatické obraty a mluvnici.

Kurs se skládá z 18 lekcí, z nichž prvních dvanáct obsahuje výlučně náměty konverzační. Jde o rozhovory složené z vět, jejichž znalost je nutná nebo alespoň užitečná při cestování vlakem, letadlem nebo autem, při hledání a najímání pokoje v hotelu nebo v soukromí, při různých nákupech, v restauraci a v kavárně, na poště, při rozhovorech společenských, o umění, sportu, různých zábavách, počasí apod. — 13. lecke je věnována textu hospodářskému (přírodní bohatství Francie)

a 14. problematice politické (Charta Spojených národů). V posledních čtyřech lekcích jsou ukázky z děl francouzských autorů: Pascal, La Rochefoucauld, Rousseau, A. France, Jacob, Vercors, Becque, Daudet, Barbusse, Saint-Exupéry, Dabit.

Ve většině lekcí následuje za vlastním textem: 1. soupis praktických frází a výrazů příslušného myšlenkového okruhu, 2. cvičení obsahující otázky, překlady, doplňování vět vhodným slovem, popřípadě správným tvarem slovesa uvedeného v závorce, převádění daného slovesa do různých tvarů apod. Jak je z uvedeného výpočtu patrné, jsou cvičení dostatečně pestrá a promyšlená. Jejich účelem je usnadnit učícímu se dosáhnout jazykové správnosti na základě soustavného zdokonalování znalosti mluvnické stavby. Správnost svých odpovědí, překladů, obměn atd. může každý zkontrolovat v „Klíči“, v němž najde nejen správné řešení cvičení, ale i český překlad francouzských textů, tvořících jednotlivé lekce.

Autorův známý smysl pro humor se projevuje tím, že většinu lekcí zpestřuje anekdotami, které mají být zřejmě jakýmsi oddechovým intermezem.

Dr. Tichý se vynasnažil, aby bylo v jeho kursu co nejvíce slovních obrátů a vět, které lze často uplatnit v různých rozhovorech. Uvedl také četné věty vyskytující se běžně v novinových zprávách. Jde tedy o francouzštinu opravdu živou, praktickou, takovou, jakou potřebují znát všichni, kteří se dostanou do frankofonního prostředí. V tom směru je Tichého kurs plně na výši.

Po praktických větách a výrazech následují pauzy, kterých lze využít k hlasitému zopakování právě slyšené fráze. Bohužel nebyly pauzy zřejmě plánovány k tomuto účelu, takže po dlouhých větách jsou příliš krátké, než aby stačily k jejich zopakování. Naproti tomu jsou místy — často právě po krátkých větách — tak dlouhé, že působí dojmem, jako by byl mluvčí nemohl najít větu, kterou měl přečíst.

Pro uživatele kursu by bylo výhodné, kdyby byla délka lekcí upravena tak, aby nepřesahovaly na další desku nebo druhou stranu desky. Někde by k tomu postačilo vynechání jedné anekdoty nebo několika méně důležitých, ne-li zbytečných vět.

Výslovnost všech, kteří namluvili text, je velmi pečlivá, jasná a přitom nepůsobí, až na malé výjimky, dojmem nepřirozenosti. Na některé sporné věci bychom však chtěli upozornit. Především jde o přízvuk. Již v televizním kursu francouzštiny měl jeden z vyučujících výslovnost sice kouzelně krásnou, ale poněkud afektovanou, což se projevovalo tím, že příliš často kladl přízvuk na první slabiku. Zdá se nám, že i v tomto kursu byl na několika místech posun přízvuku zbytečný, ne-li chybný, protože nebyl důvod k afektu, např. *vingt centimes à payer* (v lekcí 5), *dans un télégramme* (5), *nettoyez les habits* (7), *elle m'a appris* (7), *et François* (8), *les championnats* (9), *c'est comme ça* (9), *avant-dernier* (9), *indisposition* (10), *budget national* (10), *Bernad Shaw* (11), *je l'ai lu ce matin* (12), *principes* (14), *liberté* (14), *dans la tempête* (18), *vol de nuit* (18). — Koncové *-age* zaznělo několikrát jako *-ás*: *voisinage* (14), *sage* (15), *nuage* (18). Podobně *louanges* (15) bylo vysloveno s koncovým *š*. Zbytečné vázání je ve větě: *Tous les chemins mènent à Rome* (1). — Neshoda mezi grafikou a výslovností je u místního jména *Volmerange*, které je vyslovováno třikrát, vždy se zavřeným *e* (1). Místy se objeví zbytečná výslovnost koncového *e*, např. v *province* (11).

Uvedenými připomínkami nechceme nijak snižovat vynikající kvalitu recenzované *Francouzštiny pro pokročilé*, kterou lze jistě i ve světovém měřítku klást mezi nejlepší jazykové příručky a která, jak jsme přesvědčeni, se pro svou užitečnost dočká ještě četných dalších vydání.

Otto Ducháček

Friderike Stefenelli—Fürst: Die Tempora der Vergangenheit in der Chanson de Geste. Wiener Romanischen Arbeiten, Wien—Stuttgart 1966.

L'emploi des temps verbaux en ancien français est un problème bien épineux qui, depuis longtemps, ne cesse d'attirer l'attention des spécialistes lesquels, d'ailleurs, sont loin d'être arrivés à une ombre d'accord à ce sujet. L'intérêt des linguistes n'est pas étonnant. Dès qu'on se plonge dans la lecture des anciens textes français, on ne peut ne pas être frappé par les différences qu'ils présentent, pour ce qui est de l'emploi des temps passés, par rapport au français moderne. On y constate une non-observation quasi régulière de la suite chronologique des événements et on s'aperçoit que, si l'imparfait est rare, le passé composé est très utilisé dans la narration. Quant au passé simple, il présente aussi certaines différences par rapport à l'usage moderne.

Ces singularités d'emploi des temps verbaux en ancien français recevaient des explications bien nombreuses et très variées dont les unes s'opposaient parfois aux autres. Ainsi par exemple W. von Wartburg, en parlant de l'emploi judicieux et délicat que le français moderne fait des formes verbales, affirme que „l'ancien français mêle beaucoup les temps passés“, tandis que Gamillscheg souligne par contre qu'en ancien français, chaque temps passé avait une fonction et une valeur stylistique bien déterminées. On pourrait citer encore de nombreuses autres opinions témoignant